Nr 2 2013
Årgång 30

MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå Museiförening

I detta nummer:
* Flykten över Öresund 1943
* På Råå är alla släkt
* A. R. Råwall om "det egentliga Råå"
* Göran Jönsson minns

Nedre Läget sett från ovan. Flygfoto Nils Åke Siversson.

En förtrollad afton

En förtrollad afton är titeln på en melodi ur musicalen South Pacific. Men fredagen den nionde augusti 2013 behövde ingen drömma sig bort för att uppleva en magiskt vacker kväll. Det var en förtrollad afton på Råå. Vädrets makter var helt på vår sida. Man kunde inte önska mer. På stranden nedanför museet låg Öresund nästan spegelblankt, och kvällssolen strålade från en klarblå himmel. Stora folkskaror som hade kommit för att uppmärksamma att det var 225 år sedan den stora ryssbranden. Fin publicitet i pressen inför evenemanget bidrog säkert till den stora publiktillströmningen, och det är vi tacksamma för. Men vi saknade någon form av återkoppling. Därför handlar min krönika om förberedelserna för och genomförandet av spektaklet. Så kallade vår eminenta redaktör Stina Norling respektlöst arrangemanget i en anmälan till Helsingborgs Dagblad.

I spänd förväntan inför "ryssarnas" ankomst. Foto Sven Wittgren.

Hur hedrar man minnet av en sådan i grunden tragisk händelse? Högtidlighållandet av 100-årsminnet refererades i Helsingborgs Dagblad den 14 augusti 1888. Flaggorna hissades på halv stång, och samhället var klätt i den djupaste sorgdräkt. Efter festtalet som hölls klockan tre övergick sorgehögtiden till en glädjehögtid, och man firade efter den tidens sed med stora festligheter på torget och i Öfra värdshusets park. 2000 personer var närvarande. Sen hade man stort gille inne hos traktören fru Göransson. Omkring 800 personer trängdes i trädgården, som till aftonen var eklärerad medels kulörta lyktor och bengaliska eldar.

200-årsminnet firades något enklare. Med anledning av 200-årsdagen hade en speciell poststämpel tagits fram. Man kunde få sitt fina ryssbrandsvykort stämplat med den fina stämpeln nere på museet. På kvällen tågade Spårvägens musikkår följd av brandkårsmuseets gamla utryckningskortege från Raus församlingsgård genom Råå till Vallännen utanför museet. Där tändes minnesbålet. Högtidstalet, som hölls av professor Alf Åberg, följdes av ett fyrverkeri. För att släcka bålet använde Raus frivilliga brandkår den gamla släckmetoden med en langningskedja. Dagen avslutades med en fredsgudstjänst.

Hur skulle vi manifestera 225-årsdagen? På museet ställde man i ordning miniutställningen Ryssen kommer. På den fina Rååmodellen markerades vilka 31 hus som brändes ner och vilka 10 som stod kvar efter det att ryssarna brände Råå 1788. Den ryska flottan var på plats. Harry Perborns fina teckningar föreställande ryssar i olika situationer sattes upp runt modellen.

Den nionde augusti 2013, exakt 225 år efter Ryssbranden, var det Seglarfest på Råå. I planeringen inför denna lyftes frågan om hur man skulle kunna åskådliggöra händelseförloppet när ryssen brände Råå. Det skulle vara ett samarbete mellan Råå's Framtid, Råå köpmannaförening och Råå museiförening och man tänkte ungefär såhär: ett gäng "ryssar" kommer till Råå med båt och tänder eld på några hus. Precis som 1788. Men hur får vi till det? Många praktiska frågor skulle lösas.

Vi behövde ett eldningstillstånd. Detta sökte vi och fick. Men det krävdes naturligtvis också att det inte var ett generellt eldningsförbud den kvällen. Det var oerhört torrt under perioden före seglarfesten, och brandriskprognosen pekade på eldningsförbud. Tack vare ett välkommet regn på torsdagen ändrades brandriskprognosen, och vid kontakt med brandmyndigheten på fredagsmorgonen fick vi ok för att elda. Vi kunde andas ut.
Skonaren Nina som skulle transportera "ryssarna" var beställd.
Ungdomarna som skulle spela ryssar var vidtalade, och deras säckvävsutstyrsel var fixad.
Skådespelaren och regissören Rex Brådhe hade fått uppdraget att skriva manus om den dramatiska Ryssbranden och levandegöra denna för publiken.
Facklorna, som skulle användas för att tända eld på husen, var inköpta.
Masonithusen var hopspikade och målade och stod på stranden.
Förberedelserna var klara.

Nu är klockan ungefär nio på kvällen den nionde augusti. På planen utanför museet samlas stora skaror. Långt fler än jag i min vildaste fantasi kunnat tänka mig.

Från museets brygga berättar Rex Brådhe om bakgrunden till Ryssbranden. Sedan vandrar han i spetsen för folkhopen upp på Vallännen för att i strålande väder se skonaren Nina stäva mot Råå. Hon har ett tjugotal ungdomar i skepnad av ryssar ombord. Rex Brådhe fortsätter sin dramatiska berättelse, och när Nina närmar sig hamnen drar sig folket dit för att se "ryssarna" storma iland under skrik och tjut på väg mot de nyuppförda husen på stranden. Folkhopen följer efter med Rex i täten. Väl framme tänder ryssarna eld på husen, som sen brinner så vackert i den underbara augustikvällen. En härlig brasa.

Sen återstår bara att städa upp på brandplatsen. En första grovstädning på fredagen och mer finlir på lördagen. Inga spår av branden syns. Inget mer än ett fint minne finns kvar för alla oss, uppskattningsvis mellan femhundra och tusen åskådare, som bevistat spektaklet vid stranden. Tack alla ni, som genom olika former av insatser gjorde detta möjligt. Och tack alla ni som kom och tittade. Jag ska minnas detta länge.

Marianne Wittgren
Ordförande

PS Vill ni läsa mer om Ryssbranden fanns det en mycket intressant artikel i förra numret av museitidningen. Rå fiskeläge i aska lagdt. DS

Styrelsen informerar

Utbyggnad av museet har stått högt på önskelistan under många år. Vi i styrelsen är övertygade om att museiverksamhet med bra utställningar och aktiviteter med hög kvalitet kräver ändamålsenliga lokaler. Museet har ett skriande behov av arkiv och förråd. En stor samlingssal för välbesökta föredrag och filmvisningar ger stort mervärde för både besökare och oss själva. Vi behöver också mer utställningsyta, där vi på ett mer överskådligt sätt än idag kan visa de intressanta föremål vi redan har och de föremål som erbjuds oss.

13 maj 2013 fastställdes detaljplanen för Råå hamnplan som ger möjlighet att bland annat bygga ut Råå museum. I denna plan fastslås inom vilket område utbyggnad får ske och vilken som är maximal höjd för byggnaden. Som ni säkert minns har denna utbyggnad funnits på dagordningen i flera år. Nu är det dags för nästa steg.

Vid Kulturnämndens möte 13 juni 2013 fanns ärendet Stöd till Råå museum. Det var föranlett av att museiföreningens styrelse ville ha besked från nämnden om var den stod när det gällde stöd i olika former. Beslutet i nämnden blev att återremittera ärendet till förvaltningen för vidare utredning och beredning. Kulturchefen ska lämna lägesrapport till kulturnämnden senast i oktober 2013

För några veckor sedan var Peter Danielsson, kommunstyrelsens ordförande, tillsammans med Mats Sander, ordförande i Kulturnämnden, och kulturchef Andrea Danielsson på besök på museet. Vi fick tydligt besked att vi har ett fint och välskött museum och att Staden tycker att det vore bra med ett utbyggt ”Sjöfartsmuseum”. Eftersom ekonomin i Staden är ansträngd, var Peter Danielsson i dagsläget negativ, när det gällde att lova ekonomiskt stöd till utbyggnaden men noterade våra planer på ett sponsorfinansierat projekt. Han kunde däremot efter en genomgång av anslagen till de fristående museerna tänka sig ett utökat bidrag till vårt museum, men det skulle i så fall kopplas till ett utökat uppdrag. Han och kulturchefen såg också möjlighet för oss att utnyttja stadens kulturtjänstemän och museiexpertis. Kulturchefen skulle också för vår räkning undersöka möjligheten att hos Region Skåne söka bidrag för ett regionalt uppdrag.

Vad gör vi nu? Inför mötet i kulturnämnden i oktober ska vi tillsammans med Kulturförvaltningen vara kreativa, vända på alla stenar och återkomma med förslag när det gäller utbyggnad och finansiering. Samarbete i många former ska undersökas exempelvis med skolan och hamnen. Hur kan vi utveckla turistkoncept med exempelvis bussbolag och kryssningsföretag? Hur ska vi samarbeta med Familjen Helsingborg? Hur kan vi samverka med turismen på Hven? Hur kan vårt museum bli ett bra komplement till det nya sjöfartsmuseet i Helsingör? Alla möjligheter ska undersökas.

Vi ska också ta fram erforderliga kalkyler för att genomföra projektering och tillbyggnad och för att säkra driften.

Marianne Wittgren, Hans-Ingvar Green, Gunilla Kittel, Bengt Magnemark, Rolf Jonasson, Hans-Olof Ohlsson, Göran Liljeqvist, Inger Thede, Ulf Swanstein, Ingrid Högberg o Inga-Lena Stelzer

Råå – hösten 1943

I höst är det 70 år sedan tyskarnas ockupation av Danmark gick in i ett mera aggressivt skede. Uttalade hot mot den judiska befolkningen ledde till att drygt sju tusen flyktingar sökte sig till skånska hamnar, hundratals kom till Råå, främst via Snekkersten och Espergærde. Vad minns vi, vad vet vi, dagens Rååbor?

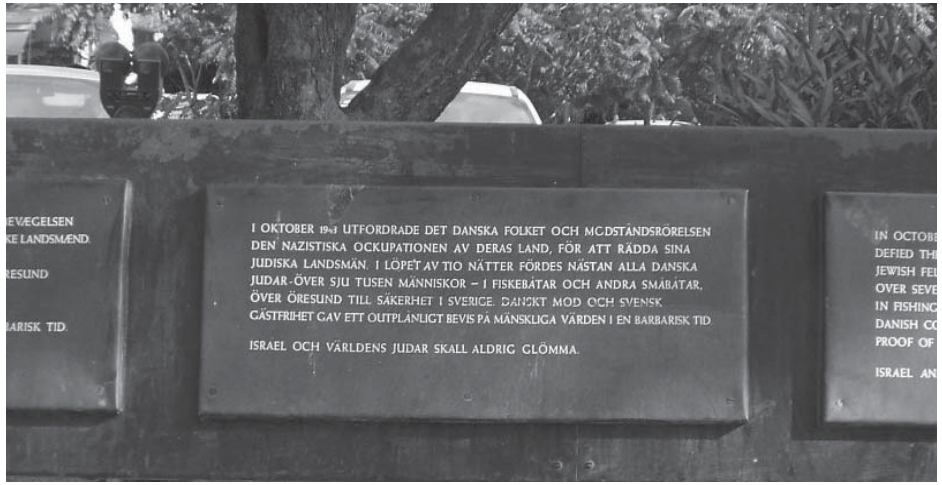

“Danmarks plats” i Jerusalem. Minnestavla med text på danska, svenska och engelska.

I våras kom tanken på att Museitidningen borde uppmärksamma de danska judarnas flykt över Sundet hösten 1943. Det är väl känt att främst danska men också svenska fiskare tog stora risker för att hjälpa till med transporter. I rejäla fiskebåtar men också i öppna roddbåtar smugglade man över tusentals personer under knappt tre veckor.

De flesta av oss äldre Råå-bor vet/har hört talas om att fiskare från Råå deltog och gjorde berömvärda insatser. Jag hoppades att berättelserna skulle trilla över mig, trodde att de som deltagit eller på nära håll upplevt de intensiva veckorna i oktober skulle ha berättat för barn och barnbarn.

Jag har ringt, mejlat och träffade åtskilliga Rååbor, med anknytning till våra välkända fiskande familjer, men informationen flödade knappast.

– ”Du ska inte fråga så mycket”. Det svaret fick Ingemar Råvik när han försökte få veta mera om vad hans morfar Janne Persson visste och eventuellt själv varit med om. Barnbarn i den välkända fiskeklanen Jonasson kollade snällt med äldre släktingar, men nej. Det talade vi aldrig om, blev svaret. Man kan nog säga att återhållsamhet med information gällde för den äldre generationen!

Tillgången till information på nätet är däremot omfattande, flera artiklar med intressanta uppgifter ligger ute. Bland de böcker som publicerats finns t ex Göte Fribergs ”Stormcentrum Öresund” och den 2 oktober i höst lanseras boken, ”Landsmän” av Bo Lidegaard, Politikens chefredaktör. Men det är den lokala anknytningen Museitidningen vill berätta.

Nåja, lite trådar blir också en väv, om än gles. Nils Pålsson är alltid en pålitlig,

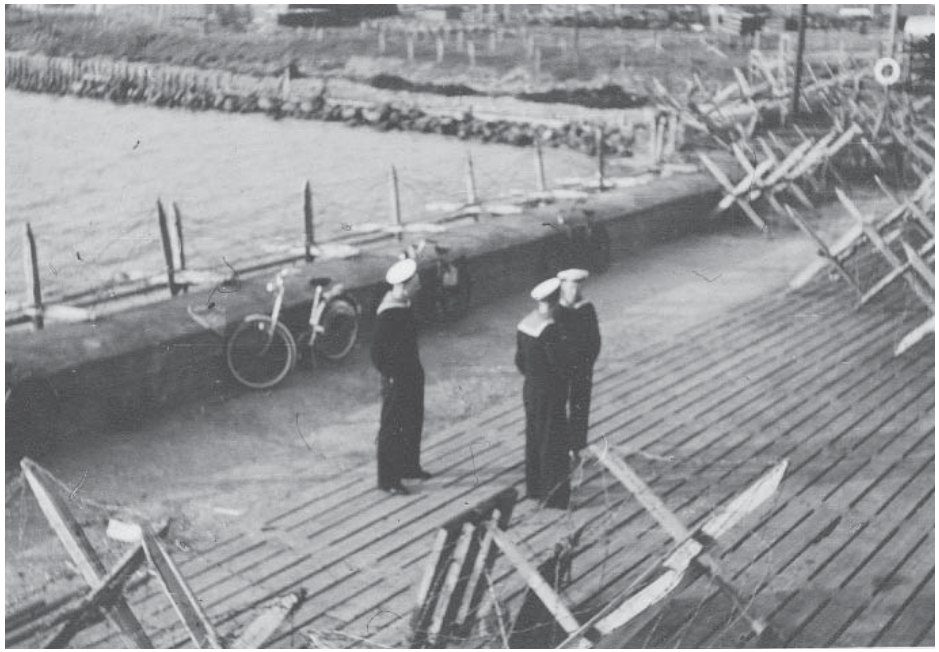

Råå under beredskapstiden med avspärrningar vid hamnen mot ovälkomna besökare. Spanska ryttare och taggtråd fylld hamnpiren.

men i detta fall, en lite försiktig källa. Nisse gjorde sin militärtjänst 1943 och var alltså inte aktivt involverad . Olle Braun var däremot närvarande, en pigg och nyfiken skolpojke som bodde på Läget och som har egna minnen. Anders ”Spiggen” Jönsson, vars far Börje också var inkallad, har intresserat sig för Rååfiskarnas insatser, han har ställt frågor, och lyssnat på ”byskvallret”. Med deras och ytterligare Rååbors hjälp sätter vi Råå i fokus under de ödesdigra dagarna i oktober för sjuttio år sedan.

De första ockupationsåren

Vi tar en kortfattad sammanfattning av läget i vårt närområde under Andra Världskrigets första tid. Den tyska ockupationen av Danmark, 9 april 1940, påverkade också Sverige och svenska makthavare. Den så kallade Beredskapstiden började och även vi fick vår del av hitkommenderade soldater. Flera hus på Råå ”besattes” med militär personal, vägspärrar upprättades och nattetid spärrades inloppet till hamnen.

Fram till slutet av 1942 var Danmarks inre oberoende garanterat. Våren -43 stramades läget åt, Gestapo intensifierade sina insatser, de danska nazisterna fick tyskt stöd och deltog i riksdagsvalet i mars. Partiet fick endast 3 procent av rösterna. Samtidigt gick danska motståndsrörelsen hårt fram mot misstänkta överlöpare. Den mjuka linjen gällde inte längre och Gestapo fick utökade resurser i Köpenhamn.

Strejker och anfall mot främst jylländska företag, som arbetade med leveranser till Tyskland, blev allt flera. Den krigförande makten behövde inte endast krigsmateriel utan var beroende av livsmedel från Danmark, exporten av så väl jordbruksprodukter som fisk var omfattande och skyddades av militär.

I augusti samma år ändrades läget. Snaran drogs åt.

Den 29 augusti informerade Danmarks tyske ”Riksfullmäktige” Werner Best om vad som skulle hända danskarna om de inte samarbetade och om motståndsrörelsens sabotage inte upphörde. Tyskland hade tröttnat på det tilltagande danska motståndet.

Samtidigt anlände tyska förband och tyska krigsfartyg till Köpenhamn. Delar av det officiella Danmark, höga danska militärer och poliser i Köpenhamn hämtades eller sattes i husarrest, kungen sattes under tysk bevakning och riksdagen fick inte sammanträda.

Omgående kom den första vågen av flyktingar till Skåne. Det var militär personal och poliser men också motståndsmän, som hade avrättat egna landsmän med sympati för nazisterna. Cirka 250 man kom till Helsingborg och Höganäs och kunde snabbt placeras ut som arbetskraft i bl a lantbruket.

Det skulle dröja en månad innan den stora judiska flyktingströmmen kom. Rykten om tyskt ingripande mot de judiska församlingarna florerade, men många ifrågasatte sanningshalten. Varför nu, tre år efter ockupationen?

Den 27 september kom de första väl underbyggda varningarna, läckan var den tyske marinattachén George Duckwitz, som fått eftervärldens uppskattning och handelsattachén doktor Krüger. Uppgifterna kom via Gestapos man i Köpenhamn, Riksfullmäktige Werner Best. Ofrivilligt har det sagts, men senare källforskning lutar åt att Best medvetet gav vissa antydningar.

Werner Best var tysk SS-officer och Riksfullmäktig i Köpenhamn. Ny forskning visar att han varnade genom en medarbetare de danska judarna. Här med danska statsministern.

G.F Duckwitz hade god kontakt med de danska politiker. Han varnade den judiska församlingen och såg till att tyska krigsfartyg sändes från Köpenhamn den aktuella tiden.

Göte Friberg, välkänd och uppskattad för sina insatser under krigsåren, var polisintendent i Helsingborg under kriget, sedermera polismästare 1959-74.

Förtruppen anlände

Stephan Hurwitz, professor i straffrätt i Köpenhamn och av judisk börd, kom med en dansk fiskebåt till Råå dagarna före det judiska nyåret, som 1943 började den 29 september. Alltså just då det officiella Danmark fått de första konkreta varningarna. En av de första han mötte efter sin ankomst var Göte Friberg Helsingborgs polismästare. Göte Friberg berättar i sin bok Stormcentrum Öresund om mötet.

”Vi hade omedelbart ett personligt sammanträffande och därvid angav han med stor bestämdhet att tyskarna beslutat om aktion mot judarna och att den kunde väntas vilken dag som helst. Han var på väg till Stockholm för att slå larm.”

Stephan Hurwitz ankomst till Råå förebådade den intensiva flyktingvåg som skulle komma med början natten till den 2 oktober. Professor Hurwitz fick polisens hjälp att snabbt resa vidare till Stockholm och överlämna sina dokument. Han installerades omgående som chef för det danska flyktingkontoret där. Efter kriget återvände professor Hurwitz till sin tjänst på Köpenhamns universitet.

Rååanknytning har också en annan judisk flykting, atomfysikern Niels Bohr, som tillsammans med sin bror och några studenter lämnade Köpenhamn redan i mitten av september men fått hålla sig gömd ända till 3 oktober innan han kunde lämna Danmark. Hans flykt skedde med såväl danska som svenska höga politikers välsignelse. Anknytningen till Råå är Erik Björck, då ung styrman och chef på ett av marinens mindre fartyg i Öresund. Du kan läsa mera i Museitidningen nr 2/2004 och på Museets hemsida.

Skånska kuststäder och orter med lätt tillgängliga hamnar skulle under de första veckorna i oktober få ta emot drygt sjutusen judiska flyktingar. Båtar som utgick från Gilleleje valde oftast hamnarna i Viken, Domsten och Höganäs. De orterna fick ta emot nästan tusen flyktingar. Helsingborg och Råå ungefär lika många, hit kom de flesta båtarna från Helsingörsområdet, Espergærde och Snekkersten. Malmö tog emot många av Köpenhamns judar, som ofta kom via Lyngby. Landskrona och de flesta mindre hamnarna var också mottagare liksom Ystad.

Det innebar att i stort sett hela den judiska gruppen lyckades fly från Danmark. Drygt 400 tillfångatogs och skickades till koncentrationslägret i Theresienstadt, de flesta av dem, men inte alla, överlevde och återvände efter kriget med de Vita Bussarna.

Paul och Anders Pålsson

Nu måste vi återvända till vår lokala historia och den roll som främst några fiskare, men också andra engagerade Råå-bor,

Paul och Anders Pålsson med sin Saga var engagerade i den s k Thomsen-linjen. Deras kontaktperson var bland annat Ibb Jonas Børgesen.

spelade under de dramatiska veckorna för sjuttio år sedan. Kontakten mellan Rååfiskare och fiskare i Snekkersten, Espergade och ytterligare Sjælländska hamnar var god och hade anor sedan lång tid. Man kände varandra och gjorde affärer till de flestas belåtenhet. Så även under den tyska ockupationen, fisket var viktigt för alla och fisk en viktig näringskälla. Tyska patrullbåtar i Sundet lämnade oftast såväl svenska som danska fiskebåtar i fred.

– ”Jonas Börjesson från Snekkersten var välkänd här på Råå, och honom hade far nära kontakt med”, berättar Nils Pålsson. ”Han kom över hit flera gånger med flyktingar. Ibland avtalade man möte uppe vid Lappegrundens fyrskepp, utanför Sofiero”. I fallen där Lappegrunden var mellanstation gällde samarbetet ofta lotsbåtarna i Helsingör som svarade för transport dit av både post och passagerare.

”Far” var förstås Paul Pålsson som tillsammans med äldste sonen Anders gjorde åtskilliga riskfyllda, nattliga turer. Deras båt, rejäla kvassen *”Saga”*, hade goda utrymmen under däck och lådor med garn kunde ställas som skydd. Man gick ut nattetid och utan ljus och oftast återvände man till Råå i gryningen.

Var Jonas Børjesson dansk, namnet låter svenskt? Ja han var dansk! betonar Nils Pålsson. Ja, visst var han det. Anders ”Spiggen” Jönsson bekräftar och förklarar att han hette *Ibb Jonas* Børgesen och var en av flera från just Snekkersten, vilka tog

Ibb Jonas Børgesen seglade med flyktingar i sin kutter Astrid, han hade sedan tidigare hade goda kontakter med Råå-fiskare så samarbetet var givet.

stort ansvar för de nattliga överfarterna. Han samarbetade med ägaren till Snekkerstens krog, H.C Thomsen, som skapade den s k Thomsen-linjen. Thomsen togs av Gestapo hösten -43, han fördes till koncentrationslägret Neuengamme och mördades där ett år senare. Han har hyllat som en av de stora hjälparna, orädd och handlingskraftig. En minnessten över honom finns i utkanten av Snekkersten.

Efter kriget köpte israeliska staten Børgesens båt, kuttern H 1418 *"Astrid"*, som fört så många danska judar till tryggheten i Råå och Sverige. Den placerades på Förintelsemuseet i Tel Aviv. Det sägs att den skadades i samband med en brand på museet, men Staffan Jonasson kan berätta att en Öresundssnipa i alla fall fanns utställd vid museet, när han var på besök för ett antal år sedan.

Anders Petter (på bilden) och Petter Persson, båda släkt med Olle Braun, hämtade flyktingar med sin båt Sonja. Snekkersten var främsta hämthamnen.

Petter och Anders Petter Persson

Olle Braun har klara minnen från de både skrämmande och spännande veckorna då båtar anlände till Fiskekajen i skydd av mörkret, eller i gryningen. Överfarten kunde försenas av både väderproblem och av tyska patrullbåtar. Olles morbror Petter Persson och hans morfars bror Anders Petter Persson på Ostindiegatan, deltog i de nattliga turerna över sundet med båten *"Sonja*". Olle tror sig ha hört av föräldrarna att en viss ersättning utgick bland annat för bränsle, han nämner summan 100 kronor + fritt bränsle.

Alla uppgifter kring ekonomisk ersättning är osäkra. Uppgifterna varierar och många olika nivåer nämns. Det sägs att när de första familjerna flydde från Köpenhamn krävde de danska fiskare, som då stod för transporten över Sundet, rejäla summor. Carl-Johan Jargenius på Vikens Sjöfartmuseum har berättat att han funnit uppgifter om att en bankdirektör i Lyngby öppnade bankvalvet och hämtade ut en stor summa pengar för att hjälpa judar på flykt med kontanter. Allt kom väl tillbaka till banken.

De riktigt stora summorna förekom troligen bara i det första akuta läget. Senare uppgifter talar om olika frivilliga och officiella organisation som skapade reglerade ersättningar och de blev lägre när flera ställde upp med hjälp. Fiskarna riskerade sina båtar under överfarten och hade ju också omkostnader, så det låter väl rimligt. Man satsade trots allt inte "bara" sin båt utan också sitt liv. En del agerade ideellt för den goda sakens skull, då handlade det oftast om enstaka resor, och transporter av vänner eller grannar. Den judiska befolkningen i Danmark var integrerad i landet och var starkt involverad i samhället. De var danskar.

Man kunde absolut få betalt, berättar Anders Jönsson, och fortsätter, jag frågade "Hilmer" en gång och han förklarade att

oftast fick man en summa beroende på hur många man hämtade. De som flytt utan att ha hunnit få kontanter med sig lämnade kanske något guldsmycken eller så betalade någon i motståndsrörelsen eller en medresenär. Att någon inte skulle ha fått följa med, har aldrig sagts. ("Hilmer", som "Spiggen" hänvisar till, har jag inte något efternamn på).

De modiga Rééfiskare, som jag lyckats identifiera är alltså bara fem, det måste ha funnit fler, som deltog en eller flera gånger. Var alla andra danska fiskare? Någon som vet mera?

Birgit Mattsson Assmundsson har en teori; man var kanske osäker på om man gjort rätt eller fel när man hämtat i annat land, smugglat in personer ofta utan pass och handlingar – alltså bäst att inte berätta. Ja, det kan vara en förklaring.

Per Danska och Hoppets Kristian

Danska fiskare var förstås de som tog de flesta transporterna. När hotbilden mot den danska judiska befolkningen klarnat lämnade de flesta familjer sina hem och sökte sig till kustens fiskesamhälle. Svenska och danska myndigheter hade snabbt klargjort att Sverige skulle ge flyktingarna uppehåll och trygghet så länge det behövdes. Ibland gick flykten snabbt och bra ibland fick flyktingarna hålla sig gömde flera dygn innan de lyckades komma med någon båt.

Nils Pålsson och Anders Jönsson har berättat om Jonas Børgesen insatser, men det fanns flera fiskare som samarbetade med H C Thomsen och som kom till Råå och Helsingborg med framförallt judiska flyktingar.

Olle Braun är en minnesgod berättare och kommer ihåg både personer och deras berättelser. Två danska fiskare och transportörer minns han speciellt; Per Dansk och Hoppets Kristian.

Per Dansk kom över flera gånger med flyktingar. Han var god vän med Petter

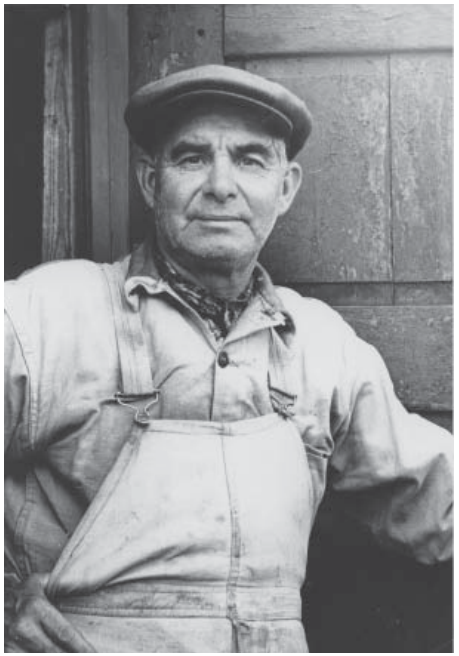

Petter Pettersson och hustrun Paulina blev inblandade i de nattliga turerna genom sin goda vän Per Dansk, som gjorde många resor med danska judar.

och Paulina Pettersson i Fiskaregatan, och stannade ofta för att dricka kaffe och berättade om de ibland dramatiska resorna. – Är ni inte rädda för tyskarna, sporde Petter och Paulina, men fick till svar att i Snekkersten fanns inga tyskar utan österrikare!

Hoppets Kristian hade en snabbgående båt. Han var nog lite av en chanstagare och äventyrare men han lyckades föra många till Råå hamn. Han kom alltid nattetid i skydd av mörkret och hann nog ofta tillbaka innan gryningen.

Dessa båda hade tidigare lärt känna fiskare på Råå genom fisket vid Anholt och är de som Olle kommer bra ihåg.

Ankomsten till Råå Hamn

Har ni varit på Dunkers Kulturhus och sett bottenvåningens utställning, *På Gränsen*, den permanenta Helsingborgsutställ-

Mottagning i Råå hamn blev efterhand bra organiserad. Båtarna fick lägga till inne vid fiskekajen och de möttes av såväl Harry Monroe som av tull, polis och militär. Harry här med Hanna Widhe och Gunhild Hagström i "Föreningen".

ningen? Ett rum ägnas flyktingtrafiken över Sundet. Både den nu aktuella judiska flykten och de fortsatta flyktresorna från Danmark. Nu fokuserar vi bara på de tre intensiva veckorna i oktober 1943, men ända till krigsslutet skulle grupper av olika anledningar lämna Danmark för tryggheten i Sverige.

Med en audioguides hjälp kan man lyssna på en gammal inspelning med Harry Monroe, Rååprofil, aktiv i Råå Museum och kanske mest känd som föreståndare på Råå Handelsförening under många år. Harry Monroe berättar om veckorna när någon varje natt och tidig gryning fick vara beredd att möta danska och svenska fiskebåtar med judiska flyktingar. En del efter en snabb resa över Sundet, gömda, men under drägliga förhållanden. Andra råkade ut för de förrädiska höststormarna och anlände efter flera dagars flykt och en gropig sjöresa i uruselt skick. Förskräcka barn och ängsliga föräldrar som knappast blev lugnare av att mötas av tullare och poliser.

Harry Monroe berättar på bandet att han fick förvarning när någon var på ingång och att han då tog på sin "uniformsmössa" med kapell och gick ner och mötte. Hade Harry en officiell funktion har jag frågar de som brukar veta. Osäkert.

Flyktingarna transporterade oftast vidare efter att ha visat eventuella papper och identitetshandlingar. Inkvartering måste snabbt ordnas, ingen hade varit förberedd på att så många flyktingar skulle komma under så relativt kort tid. Hotellen var snart fyllda, Örenäs blev en lösning och Ramlösa hälsobrunn och lasarett fick bryta sitt vinteride och skulle bli den anläggning vi väl mest förknippar med dem som senare kom med de Vita bussarna. Här tog man främst emot dem som behövde medicinsk vård av olika slag. Röda Korsets medlemmar och lottorna gjorde stora insatser. Harry Monroe berättar på bandet att Märta Adelsohn, ordförande i Helsingborg, höll ständig kontakt med honom.

Iris Präme minns att hennes mor, som tillhörde Röda Korset, varannan dag deltog i hjälparbetet under de intensiva veckorna. Hon och hennes "högra hand" på caféet skiftades att hjälpa och att hålla den egna verksamheten igång. – Det var flera här ifrån Råå som engagerade sig på olika sätt.

Vad hände sen?

Det stora antal flyktingar som kom till Helsingborgsområdet under de tre första veckorna i oktober innebar en stor belastning på förläggningar, polis, passkontroll, sjukvård, matdistribution osv. Det gällde att snabbt sända alla friska flyktingar vidare för att lämna plats till nyanlända. Idag skulle vi väl säga att logistiken måste maximeras.

Många av de tidiga judiska flyktingarna ville vidare till Stockholm och Göteborg, där de hade släkt och vänner. Men i storstäderna var bostadstillgången klen och många välutbildade flyktingar hade svårt att få arbete som de hade kompetens för.

Det blev restriktioner för inflyttning till storstäderna. Småland och orter som Konga och Uråsa tog emot stora grupper. Många hittade tillfälliga arbeten vilket på den tiden var rimligt lätt på bruksorter och i lantbruksbygder.

De flesta flyktingar ville tillbaka till Danmark efter krigets slut. Oftast hade de sina hem att återvända till och många hade också befattningar och arbeten som kunde återfås utan större problem.

Stannade någon på Råå? Henrik Valentin, författare med mera, som har skrivit manus till nu aktuella *"Ljus i oktobermörker, musikalisk berättarteater om flykt"* på Dunkers kulturhus har lagt ner stort arbete på att finna kunskap om människor på flykt. Han svarar vänligt på mitt mejl och berättar om Henry och Julie Vangensten, som från december 1943 till oktober 1944 bodde på Kustgatan 52 tillsammans med sina två barn. Familjen Vangensten kom med dansk fiskebåt från Gilleleje till Höganäs efter att flykten först blivit uppskjuten. 5 000 kronor skulle fiskaren ha och Henry Vangensten fick låna pengarna av det lärarförbund som han var medlem i. Familjen bodde på olika adresser innan flytten till Kustgatan på Råå och senare till en lärarkollegas hus i Domsten. Henry Vangensten undervisade i danska på Gosslärverket i Helsingborg. Han intervjuades av Jonas Nilsson i Helsingborgs Dagblad 27 mars 1983

Olle Braun minns två bröder Per och Sten, deras far hade en tjänst på Garveriet och Olle lärde känna dem via sjöscouterna där de var med i mitten av 40-talet. Och så var det förstås Ruben, en liten kille som bodde med sina föräldrar en tid på Patrullgatan. Han kom ner till Handelsföreningen där jag var springpojke på den tiden.

Birgit Mattsson Assundsson minns också Ruben men placerar honom på Fiskaregatan. Ruben trivdes nog skapligt på Råå för det sägs att han bor kvar här.

Här sätter vi punkt. Flyktingströmmarna fortsatte ända till krigsslutet, men nu med olika grupper av flyktingar. Danska och svenska fiskare fortsatte att i olika grad vara involverade. Men det är en helt annan historia. Detta skulle endast handla om de dramatiska höstveckorna 1943.

Stina Norling
Foto från museets arkiv
och www.oresundstid.dk

Ramlösa brunnshotell väcktes ur sin vintervila och öppnades främst för dem som behövde vila och vård.

Råå-Rötter

Det sägs ofta att på Råå är alla släkt med alla. Åtminstone de, vars far- eller morföräldrar har vuxit upp här. Heter din anmoder Kruse eller Klerck? Din anfader Nils på Backen, David Ziebolt eller Hans Göransson? Högst troligt.
Dessa tidiga bosättare har satt sina ”spår” i många av dagens Rååbor.

Sonja Ekwall, dotter till Paul Christiansson får representera Kleckslägten. Här inviger hon Museets sommarsäsong. Foto Johnny Bengtsson.

På Råå skulle man gifta sig inom ”lejet” och helst skulle man hålla sig till en som var ”jämbores”. Ofta blev det inom släkterna, något annat gick inte för sig! Så skriver Jan Davidsson i boken ”Det gamla fiskeläget”.

Kusin- och nästkusingiften var vanliga och många släkter vävdes in i varandra upprepade gånger. Sammanhållning, men också social isolering, blev ofta resultatet och konflikter kring hur mark och ägodelar skulle fördelas var inte ovanliga. Här rådde också det gamla rättesnöret –gånge hatt till och huva från –äldste sonen först och främst, till döttrarna knappast något.

Det var heller inte ovanligt med både två och tre barnkullar. Barnadödligheten var hög och också dödligheten bland födande kvinnor. Infektioner drabbad både mor och barn.

Den man som miste sin hustru förlorade också en arbetskraft. Några ersatte hustrun med hushållerska, andra med nytt gifte och då kunde en tidigare svägerska bli den nya frun. Hon fanns ju inom räckhåll. En kusin eller grannens dotter var andra alternativ. De släktnära äktenskapen innebär att rötterna är minst sagt inflätade i varandra.

De byggde Råås Lägen

Denna lilla artikel ska INTE handla om släktforskning, den ska bara påminna om de speciella släktförhållanden som finns på Råå. Råå är inte unikt, samma förhållande gäller för många andra äldre samhällen.

Jag nämnde en gång för Curt Persson att jag är släkt med Bertil och Curt Olsson (Reinhold Olssarna kallade) – då är du släkt med mig också, svarade Curt. Och så är det, börjar du dra i en tråd har du snart en hel släktväv framför dig. De flesta har väl koll på ett par tre generationer, men har vi turen att stöta på en släktkunnig person så blir vi kanske uppmärksammad på anfäder/mödrar som flyttade in till Råå för tre hundra år sedan.

De som bosatte sig på Råå Läge från sent 1600- och tidigt 1700-tal skulle ge upphov till de fåtal släkter som ”alla” Rååbor stammar ifrån, åtminstone de vars föräldrar fötts och vuxit upp här.

Värt att tänka på är att fram till mitten av 1700-talet fanns här ett knappt tjogtal hus och några stod öde. Det skulle dröja till åren före Ryssbranden innan Övre och Nedre Lägena tillsammans hade 31 registrerade hushåll. 1790 fanns 260 personer på Råå, barn och vuxna, flertalet tillhörde ursprungssläkterna. Och det är deras dna som fortfarande finns i dagens Rååbor!

Vissa släkter har varit mera produktiva än andra, många barn genererade än flera barnbarn och så vidare. Efter så där åtta till tio generationer har avkommor från de första ”nybyggarna” kommit att dominera på Råå. Enligt Curt Persson så har t ex ”Krusar” byggt upp hela nuvarande kvarteren Kättingen och Backen och spridit sig över resten av Råå!

Sedan ett par generationer har dominansen avtagit. Kusingiften har upphört och ”Udäringar” har upptäckt Råå och flyttat hit eller gift in sig i de gamla släkterna. Idag är ”de gamla släkterna” en kuriositet och mest till glädje för släktforskare. Men lite roligt är det allt att tänka på att så få har sått så mycket…

Intresset vaknar

I våras, när Museitidningen nått sina adressater, blev jag uppmärksammad på min något slappa inställning till ”Vem är Vem på Råå”. Den framgångsrike sjökaptenen Bengt Göransson som lät bygga sitt ståtliga hus på Batteritorget, hade jag tillskrivit en inte helt korrekt bakgrund. Och fiskaren mm Anders Kropps födelseår hade jag lite svepande hävdat var ”slutet av 1840-talet”. Han var född 1851.

Den som mejlade och tillrättavisade var inte bara medlem i vår Museiföreningen utan också en av svensk släktforsknings främsta utövare, dessutom med Råå-Rötter – Josefine Nilsson, barnbarn till Ida Damström och med rötter i släkter som Nils på Backen och David Ziebolt. Kontakten med Josefine har fortsatt och jag har fått en inblick i hennes Forskarkatalog/Rötter. Hennes forskning om Rääsläkter är omfattande och otroligt spännande. Tack vare Josefine har jag blivit mer medveten om hur de gamla släkterna grenat ut sig, trasslat in sig och bildat familjer generation efter generation.

Dags för några av ursprungliga nybyggarna på Råås Lägen.

Klerck och Kruse

Släkterna Klerck och Kruse står högt i rang, högst anser nog både släkterna. Lite intressant är det att det är två kvinnor som namngett släkterna, som lika väl kunde ha benämnts Persson och Nilsson efter de män som de gifte sig med, när de bosatte sig på Råå. Men det låter inte lika spännande.

Maria Cecilia Kleck var född 1722, dotter till häradsskrivaren i Kvidinge Reinhold Klerck och Katarina Stahre. Släkten Klerck lär ha kommit från Skottland redan ca 1600 och har sitt ursprung i ”de gamla

Christian Orsing, ung dynamisk Réépojke är trettonde generationen av Kruse-släkten. Privat foto.

Clerckerna af Coulli". Af Klercker heter den adliga släkten som finns i Sverige och Finland. På Råå säger man bara "Kleckarna".

Någon vet säkert vilka och hur många Råå-bor som har Maria Cecilia och hennes man fiskare Jochum Persson som anmoder respektive anfader. Råwallare, Rausingar, Sjöströms, Christianssons, hela klanen Göran Bengtsson via Fredrik Möller osv. Här finns också några som lämnat Råå tidigare, familjen Romanus och Alvén t ex.

Maria Cecilia har fått namnge släkten på Råå men Jochum Persson från Allerum, som bosatte sig på Råå och gifte sig "över sitt stånd" var en skicklig fiskare. Parets son, Reinhold Jochumsson, skickades fram att förhandla med ryssarna 1788 men togs som gisslan. Han återvände för en tid i alla fall och hade innan dess lämna en rejäl barnaskara efter sig.

Kruse-släkten är om möjligt än mera omfattande, och dagens Krusar anser sig vara trettonde generationen, men då räknar de tillbaka till "före Råå". Ska vi godkänna det?

Nils Nils(son) var son till en av de absolut tidigaste Råå-borna, Nils Andersson som bosatte sig "på Backen". Därav Nils på Backen och Backagården!

Nils på Backen och hans söner var förstås fiskare, men just sonen Nils blev skomakare, sockenskomakare, skrivs han som. Hur han träffade blivande hustrun Kierstina Gustafsdotter är oklart. Hon var dotter till Gustaf Kruse född 1683, han hade varit ryttare på Dufwestubbe, men efter avsked lämnat Allerum och flyttat till Köpinge. Lite närmare Råå alltså. Nils och Kiestina gifte sig 1746 och fick sex barn som, som det heter, uppnådde giftasvuxen ålder. Och nog gifte de sig alltid, nio gånger t o m, 55 barn varav 33 blev vuxna och kunde fortsätta Krusarnas framfart.

Listan av Kruseättlingar på dagens Råå är respektingivande. Här återfinns Backefamiljerna, Björckarna, Göranssons, Jonassons, Råviks, Perssons, Jönssons, Råwall, Pålssons …

Ziebolt, Göransson, Jönsson och Nils på Backen

Vi tar fyra gamla släktgrenar till, det finns ytterligare någon, men mer än en handfull var det knappast som födde och gödde kommande Råå-generationer.

Nils på Backen hade fler söner än Nils, Johan född 1718 och Ragnar född 1732. Där finns inte Kruse inblandad utan de grenarna utgår från Nils på Backen.

Ingel Jönsson född sent 1600-tal i Raus blev anfader till Ingelssonska släkten på Råå Fiskeläge. Två söner, Lars och Sven, båda skriva som Rusthållare, skulle som lantbrukare och fiskare bygga kraftfulla släktgrenar som förenat sig med andra Rååsläkter. Många minns väl än den Ingelssonska gården på sydsidan av landsvägsbron?

David Ziebolt Davidsson har tillskrivit såväl Skottland som Livland som möjligt födelseland. David Ziebolt var född 1695, 1742 skrevs han som ryttare i Välluv, tiden för inflyttningen till Råå och Backen är lite osäker. Från sonen Israel Davidsson kommer familjer som Backe och bland andra Josefine Nilssons mormor Ida Damström står med i den släkttavlan. Givetvis också Josefine själv. Dottern Pernilla Davidsdotter för Zieboltska blodet vidare till såväl skeppsredarna Jonasson som till fiskaren och lurendrejaren Johannes Kommisars ättlingar, bland många andra.

Nanna Persson Norling har sina rötter i de två släkterna Ziebolt och Nils på Backen via sin morfarsmorfar Johannes Kommisar. Foto Lisa Kallós.

Fiskmånglerska Kristina Ziebolt och David "Hemingway" Ziebolt på Backen förekommer än i Råås historia.

Hans Göranssons namn förknippas med Råå nr 18 och 20. D v s dagens Patrullgatan 18 och Varvsgatan 17-19. Hans söner Anders och Göran Hanssons gener återfinns i många av dagens Réébor. Namnet Göransson är fortfarande väl känt och spritt och bland annat familjen Rausing räknar Hans Göransson som en anfader.

Leta vidare

Här tar utrymmet slut, men blev du intresserad att få veta mer så läs i Curt Perssons artikelsamling om de gamla släkterna. Finns på Råås bibliotek. Sök på nätet. Skriv in någon äldre släktings för- och efternamn + ordet ansedel. Har du tur hamnar du bland Josefine Nilssons Råå-Rötter, men det finns åtskilligt om släktforskning på nätet.

Stadsarkivet är förstås alla släktforskares guldgruva och på fredagarna finns det extra chans till tips och råd för den intresserade.

Stina Norling

Råå-historier

Kata Dalström. Bild Wikipedia.

Sillen & Socialismen

För 100 år sedan, den 29 augusti 1913, arrangerade Råå-Raus Socialdemokratiska förening höstfest på Logen Ankarets lokal på Mårtensgatan. Bakgrunden var att fackföreningens kassa börjat tryta efter fyra veckors lockout, vilken drabbat arbetarna på Garveriet vid Råå-ån. Lockouten var en följd av strejker på andra platser i landet.

Alla garvarna, ca 15 personer, hade värvats till den socialdemokratiska föreningen av maskinisten Niels Peder Andreasen. Svenskar, danskar, tyskar, ett par norrmän och en ungrare samsades väl och nu var det dags för NPA att samlade sina styrkor och arrangera en fest för att få in en rejäl summa till kassan från nöjeslystna Rååbor.

Ankarets lokal och gård hyrdes och pyntades med lyktor och girlander, servering och tombola ordnades, och en karusell ställdes upp av en tivoliägare osv.

Rååborna strömmade till, unga och förväntansfulla blandades med äldre och nyfikna. Musiken hördes vida omkring. Söndagens höjdpunkt var den välkända, socialistiska agitatorn Kata Dalström, som hade förmåtts tacka ja till möjligheten att försöka värva de något konservativa Rååborna över till det socialistiska lägret. Låta sig övertalas var det nog inte många som tänkte, men en så omtalade person måste ju ses. Och fest var man inte bortskämd med.

320 biljetter såldes snabbt, dags för Kata Dalström. Då slog ordningsmakten till, arrangörerna hade inte tillstånd för offentligt politiskt möte! Lokalen utrymdes, alla erbjöds ett medlemskort för 25 öre, de flesta, sägs det, nappade på förslaget och kunde återvända till lokalen. Festen kunde fortsätta, Kata Dalström intog sin plats.

Då hördes springande fötter och ropen kom närmare:

– Sillen är kommen!

Snabbt ner till hamnen, redskapen ska lastas in, båtarna göras klara, madäskorna packas och bussarongerna dras på.

Mot sillen kämpar socialismen förgäves! Åtminstone på Råå. MEN fackföreningskassan blev välfylld.

Historien är en komprimerad version av Curt Perssons artikel i hd. från år 2000.

Jag döper dig…

Min mors kusiner, Petrea, Concordia, Regina - tre Råå-flickor, fick dessa ståtliga namn vid dopet. Lustigt namnval? Visst inte! Deras far Reinhold Olsson var partägare i de Rééregistrerade segelfartygen med samma namn. Och flickorna Olsson, som också var döpta till Hildur, Ebba och Berta, var inte ensamma om att bära skeppsnamn, det fanns åtskilliga små Petreor och Reginor på Råå under förra seklet.

En som troligen var ensam om sitt förnamn var Tegnéra Nilon, på Långgatan. Hon var döpt efter välkända skonerten Esaias Tegnér. Lilla Tegnéra föddes ombord på fartyget där fadern Lars Johan Persson var befälhavare.

Bertha Ithalia Andersson, Råwall efter 1909, var äldsta dottern till Adolf Reinhold och Emma Petronella Råwall. Ångbåtsbolaget Italia, bildades flera decennier efter flickans dop, men kanske fanns en seglade föregångar?

Än vanligare var det att hustrur och döttrar fick namnge fartyg. Åtskilliga Anna, Maria, Cecilia, Carolina osv var registrerade i Råås segelflotta under ”de goda åren”.

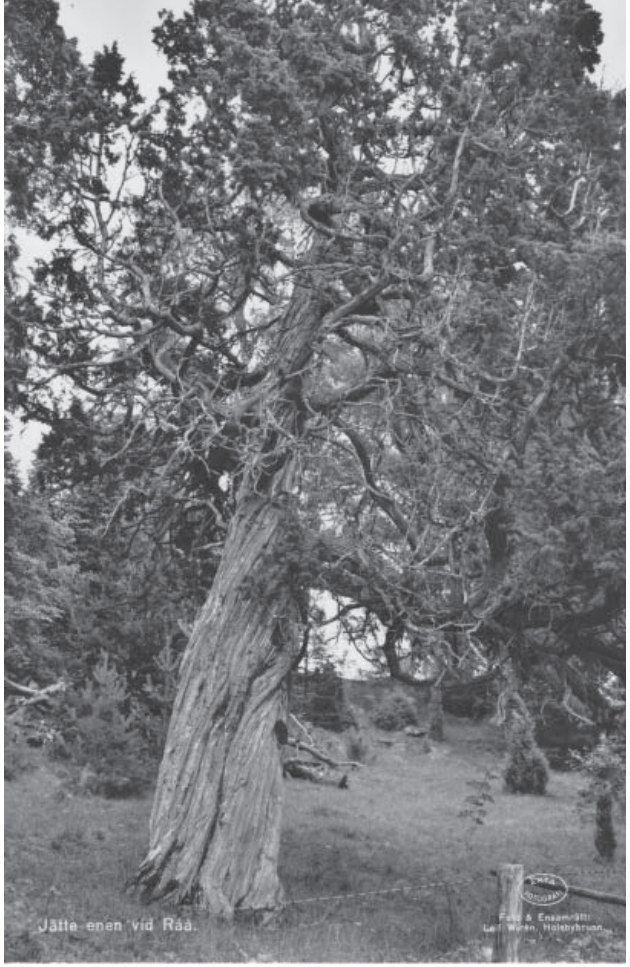

Kortet är tryckt av C.O.Öhrberg, Forsaviken

Råås största en

Har du hört om Råås största en? Inte ens Curt Persson hade hört tals om den, när jag frågade honom i somras. Vykortet kommer från en av museets medlemmar, konstnären Kjell Hobjer i Bräkne Hoby. Kjell som har ett ungdomligt förflutet på havet har fattat tycke för Råå och hör av sig då och då när han har hittat Råå-motiv i blekingska fyndlådor. Men detta kort väcker frågor. Känner någon av er igen det? Eller har hört talas om jätte-enen?

Stina Norling

A.R. Råwall minns

Det ”egentliga” Råå och resten…

Säg ”Råå” och fundera på vilka associationer du spontant får. Hamnen, blåsten, fiskeläget, Rååvägen, Råå kyrkogård, de gamla låga husen, de idag högt prisade kaptensvillorna…? Eller du är kanske nyinflyttad och tänker först på ”Råå Center” i Raus eller Småbåtshamnen på ”Andra sidan”.
Nu ska du få veta vad som var det ”egentliga” Råå, när kaptenen, lotsen, redaren med mera, Adolf Reinhold Råwall, var ung.

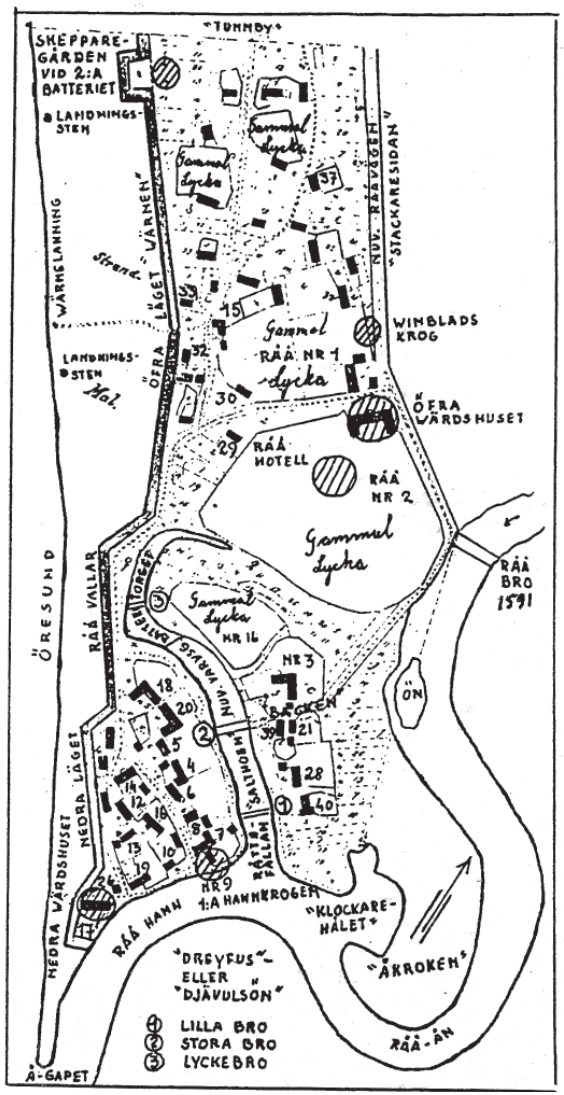

Karta över Råå fiskeläge år 1800 med förtydligande av Curt Persson. ”Egentliga Råå” nederst till vänster, Salthoen markerad, ”Lyckebyn” nr 3 och 16, ”Backen” markeringarna 21, 28 och 40. Notera Vallens läge och markeringen ”Värnen” redan vid norra delen av Övre Läget. Andra uppgifter placerar ”Värnen” norr om Övre Läget.

Råå är inte ett statiskt begrepp, nej ”Råå” är ett ytterst tänjbart begrepp beroende på vem man är, vilken generation man tillhör och vilka bindningar man har i samhället. Det är bara ett par generationer sedan som äldre Råå-bor ansåg att den som kom från ”Värnen”, Råå norr om området Mellangatan/Mårtensgatan, närmast var att betrakta som ”udäring”. Den definitionen gav flera av de kvinnor som 1944 intervjuades av museiamanuensen Ruth Liedgren på Nordiska Museets uppdrag. Nils Pålsson hävdar att ”Värnen” var öster om Storgatan/Rååvägen.

Vi, som växte upp norr om Övre Läget, bodde i Tunnbyn, gränsen gick i området mellan dagens Lybecksgata och Styrmansgatan. Här fanns till mitten av 1800-talet ett fåtal gårdar och låga s k fiskarehus. Det skulle dröja in på1930-talet innan marken längs Kustgatan norr om Mårtensgatan började bebyggas. När Allhelgona Kyrkan byggdes 1929 låg den som en solitär på ängsmarken mellan Rååvägen och Kustgatan. Gravhögen från bronsåldern höjde sig över blommor och björnbärssnår. Kyrkogården (inte dagens utvidgade) var en definitiv gräns mot norr till för kanske femtio år sedan. T ex fick en fiskare med adress norr om kyrkogården men med sin båt i Råå hamn, inte försäkra sin båt i Råå Båtförsäkringsförening!

Råå Båtförsäkringsförenings Styrelse poserar framför det Råwallska huset på Lotsgatan. Året var 1941, fem år efter att A.R Råwall nedtecknat sin minnesbild av ”Egentliga Råå och reste…”. De sju herrarna var alla goda Råå-bor d v s bodde inom Råås gränser. A. R. Råwall sittande i mitten.

Storgatan, färdvägen mot Landskrona, från 1918 kallad Rååvägen, var länge en östgräns för vad som räknades till samhället. Senare kröp gränsen upp mot Lussebäcken, men området öster om ”nya” Landskronavägen fick vänta på beteckningen ”Råå” och fortfarande har det området eget postnummer.

Mannen som minns

Han har förekommit i Museitidningen åtskilliga gånger under årens lopp, Adolf Reinhold Andersson, mera känd som Råwall, det efternamn han valde 1909. Denna gång får det bli en kort historia om

hans bakgrund och några av alla de verksamheter han fördelade sina händelserika levnadsår på. Det är hans minnesanteckningar från det Råå han växte upp i som vi ska ägna några av museitidningen sidor.

Adolf Reinhold Andersson föddes i november 1867, han var sin egen nästkusin, föräldrarna var barn till två fiskande bröder Persson, vilkas ansedlar berättar att deras rötter fanns hos Reinhold Jochumsson (han som togs som gisslan i samband med Ryssbranden) och dennes föräldrar Jochum Persson och Maria Cecilia Klerck. Med den bakgrunden blev Adolf Reinhold släkt med ”halva Råå”.

Havet blev Adolf Reinholds verksamhetsfält, tidigt som hjälppojke då fadern fiskade i Kattegatt och redan i tonåren mönstrar han på skonertskeppet Anna. Han befordras snabbt till konstapel – lite nepotism underlättar – men såg snart till att få sitt skepparebrev och därmed formell rätt att segla som befälhavare, vilket han blev redan 1887 på skutan Ida Carolina. Partägarna var nöjda med den unge skepparen och delägaren, som hade inlett sin karriär med stormsteg.

Efter en lotsexamen investerade Adolf Reinhold i egen lotskutter och snart omfattade hans ”imperium” såväl lots- och bogserbåtar som fraktskutor och fartyg med allt större tonnage. Intresset för partrederier var starkt på Råå redan under sent 1800-tal och ”vår man” blev efter hand huvudredare för flera sådana rederier.

Adolf Reinhold engagerade sig starkt för Evangeliska Fosterlands Stiftelsen. Han och hustrun Petronella, född Davidsson, med släktrötter till en av de andra tidiga Rååsläkterna, Ziebolts, hade gift sig i gamla missionshuset 1891. Under alla sina aktiva år delade Adolf Reinhold Råwall intresse och arbetsinsatser mellan sina båda verksamhetsfält, det andliga och det kommersiella.

Två Lägen och en Tönnby

På 1930-talet samlades ett antal tongivande män på Råå med ambitionen att samla Rååkunskap för att på sikt ge samhället ett museum där fisket och sjöfarten stod i fokus. Adolf Reinhold Råwall var en av de dynamiska deltagarna och han samlade in ett antal berättelser från Rééfiskare, vilka kunde bidra med stormiga och ofta dramatiska äventyr. Flera av de berättelserna är och har varit en viktig kunskapskälla för alla oss som vill försöka förstå och berätta om tidigare generationers liv och leverne på Råå. En del av dem finns att läsa på museets hemsida.

I den handskriva ”Berättelser från gamla Rééfiskare” finns också Adolf Reinholds noteringar från Råå så som han minns det. Det är den unge mannen som berättar, nu som åldrade nestorn. Han ger oss sin bild av ”Det egentliga Råå”, och det är intressant läsning. Efter att ha tagit del av hans uppfattning är det lättare att förstå varför det är extra ”fint” att bo på Nedre Läget!

I min ungdom låg ännu de vallar, som Stenbock hade låtit uppkasta till skydd mot fiendens landstigning på kusten, kvar. Råå var då uppbyggt i två från varandra helt skilda lägen. Det Näaste (nedersta) läget och det Övaste (översta) läget. Något norr om det översta läget på den s k Pålstorps allmänning hade byggts upp några hus, som kallades för Tönnby (Tunnby) därför att husen låg långt ifrån varandra. Särskilt i det nedersta läget lågo husen alldeles inpå varandra.

Båda lägena skildes från varandra av en mycket sank plats, der det nästan alltid var vatten och mycket dy. Denna plats kallades Salthoen. Det påstods att ett fartyg lastat med salt skulle ha sjunkit där. Rå-ån hade nog under en gången tid haft sin strömfåra denna vägen.

Lotsgatan var snarare Lotsstigen. På 1950-talet var Vallen sedan länge försvunnen och järnvägen ner till hamnen hade byggts cirka femtio år tidigare för Kopperverkets godståg.

”Egentliga Råå”

Nedra läget bestod av tre delar. 1:sta, Det egentliga Råå – strax vid åmynninge , 2:dra, Backen som låg öster om Salthoen och 3:dje, Lyckebyn, som var byggt i en s k lycka och hängde samman med Backen. Från Backen och Lyckeby gingo tre broar över till Råå…

Här tar vi lite paus i beskrivningen. Första gången jag läste texten hade jag svårt att följa tråden i berättelsen. För mig var beteckningen ”Egentliga Råå” för området mellan Salthoen/nuvarande Varvsgatan och ner till åns mynning och till Sundet i väster en ny synpunkt. Nedre Läget har man ju lärt sig, men Egentliga Råå…

Självklart minns gossen Adolf Reinhold det av vatten omflutna området som Rééas hjärta. Uttrycket ”Gamla Råå” lär ha använts in på förra seklet mitt av ”äkta Råå-bor”, som bodde i Patrullgatan/Fiskaregatan.

Backen var området nordöst om Salthoen ungefär från nuvarande Skonaregatan och österut mot ån. Backagården står det på ett av husen än i dag, huset med ursprung från 1700-talet var ett av de få som klarade Ryssbranden. Lyckeby, Råå nr 16, var ett par hus byggda i den så kallade Anders Bengts lycka. Den omfattar ett område väster om Backen och fram till dagens Batteritorget, vilket också det var sank och dyig mark. Hela det område där västra delen av Skepparegatan och hela Jungmansgatan finns idag var obebyggd, vattensjuk ängsmark till slutet av 1800-talet.

Broarna över Salthoen

Nu tillbaka till Adolf Reinhold minnesanteckningar och då om de tre broarna.

”Egentliga Råå” som vår minnesgoda berättare minns det. Då hade ”skomagarehuset” i skiljet mellan Patrull- och Fiskaregatan kvar vindens gavellucka och snickarmäster Malmgren hade ännu inte låtit uppföra sitt ståtliga grannhus.

… 1: sta, Lilla bro, som låg strax intill der Salthoen gick ut till Rå-ån. Denna bro bestod blott av några stenar med en öppning i mitten, den var ca 25 meter lång, men så låg att när vattnet växte i sjön gick det över hela bron. Den andra bron, som låg längre uppe i Salthoen mitt för den väg som nu kallas Backagatan (dagens Skonaregatan) var ca 40 meter lång och mycket bredare och högare; den hade ett stort brokar i mitten så att ström och is, när så behövdes skulle kunna passera derigenom. Den var så bred att hästskjutsar kunde köra deröver. Den kallades också Store Bro.

På grönområdet över tidigare Salthoen finns en liten träddunge och några större stenar, här lär Store Bro ha haft ett brofäste. Även denna bro kunde stå under vatten när det var högt vatten i sjön/Sundet och var det kraftig storm ***”då fick folket från Backen och Lyckeby segla över med båtar om de ville över till Råå”.***

Det var den raden som fick mig att reagera då jag första gången läste minnesanteckningarna, ”till Råå…?” Äntligen förstod jag vad som menades med ”Egentliga Råå”! Jag insåg att ”min barndoms Råå” och Adolf Reinholds Råå från det sena 1800-talet alls inte omfattade samma område. Och vad ska vi då säga om dagens ”Råå”?

Det fanns också en tredje bro, en betydligt klenare. Den sträckte sig från Lyckeby över till Vallen, som, innan den raserades ca 1880 och material togs från jordvallen för att fylla igen Salthoen, löpte väster om dagens Lotsgata och ner till Vallännen norr om museet. Cirka tio år senare raserade man Vallen ytterligare ända till Råå Norra för att få ballast till den järnväg som då anlades. Respekt för fornminne? Glöm det!

Lyckorna

Vi måste ju tala lite om ”resten” också, det området som var Övre Läget. I Adolf Reinhold Råwalls minnesanteckningar från pojkåren ägnas området inte mycket uppmärksamhet. Han rör sig hellre söderut ut till Örby, men de anteckningarna sparar vi till en annan gång.

Det var framför allt på Övre läget som de stora ”Lyckorna” fanns. På kartan över ”Råå Fiskeläge år 1800”, kartan har jag ”lånat” av Curt Persson, dominerar Råå nr 1 och Råå nr 2, placerade på ömse sidor av nuvarande Kaptensgatan. Båda lyckorna ingick i den betesmark som Pålstorps bönder använde, men på en karta från 1690 finns markerat en landsvägskrog med stall och ladugård på Råå nr 2 och på Råå nr 1, Råås troligen tidigaste bosättning. Det huset var avsett för kungens, Karl XI, tillsynsmän. Ursprungshuset är rivet men de något yngre husen bl a en länga från 1799 finns kvar. Platsen kallas än idag Starkens hörna. Troligen uppkallad efter hovjunkaren Magnus Starckhufvud, som hade tjänst i samhället på 1760-talet.

En promenad uppför Kaptensgatan förklarar nog varför de tidiga bosättningarna på Övre Läget placerades i nordöstra respektive sydöstra delen av lyckorna. Här på höjden klarade man sig även när vårfloden var kraftig.

I minnesanteckningarna återkommer ofta problemen med den vattensjuka marken. Lyckorna närmast ån och de utflöden som då fanns, t ex nuvarande Jungmansgatan och Salthoen kunde bli helt översvämmade och Backen höjde sig som en ö ur vattenmassorna. Adolf Reinhold noterade apropå lyckorna Råå nr 2, nr 16 och nr 3 samt de mindre markområdet:

…”när vattnet steg i sjön med verkliga stormar gick det helt över här, så att Backen och Lyckeby voro fullständigt omflytna av vatten. Om vårarna när snösmältningen kom kunde det också hända att vattenmassorna i Råån kunde bräcka isen så att denna följe med vattnet och nere i kröken vid åkroken gick i botten och blockerade hela ån, så att vattnet ovanför steg ända till dess det flöda över och tog sig väg genom Salthoen, der stora väldiga isstycken kom seglande fram. Även då översvämmade vattnet broarna”.

Min första sjöresa…

Följande dramatiska notering kan knappast vara ens den minnesgode Adolf Reinhold Råwalls egen minnesbild, trots att den är självupplevd. Den inträffade för 145 år sedan, under en av de rejäla vinterstormar som drabbat vårt samhälle, kanske jämförbar med orkanen vintern 1872 då en åländsk fyrmastad bark förliste utanför Råå. När händelsen inträffade bodde den unga familjen Andersson nära Salthoen – i Egentliga Råå förstås!

”Här invid Salthoen hade min morfar en liten tomt, som han skänkte till min far och mor och här byggde de sitt hem. Det låg ca 20 mtr öster om Vallen. Som platsen var mycket sank och ofta blev översvämmad, byggde de huset helt ovanpå marken med en hög s.k. källarvåning under hela huset, samt deruppå bostadsvåningen och en hög takresning. Vallen mitt för huset var så hög att den räckte mitt upp på takresningen”.

– ”Redan innan jag var tre månader gammal fick jag göra min första sjöresa. Det var under februari månad 1868. Det hade blåst Vestlig vind hela dagen och på kvällengick vinden över till Nordvest och ökade i styrka. Wattnet från sjön kom in genom åmynningen och började gå upp i de små gatorna på nedra läget. På kvällen steg det ändå mera och snart gick det högt upp på vårt hus. Min morfar som hade sitt hus uppe på Vallen fick då fast i en båt och fick 2 man med sig och rodde till vårt hus, der de tog far och mor och den lille pysen i vaggan med sig och rodde bort till morfars hem, der vi fick stanna tills stormen lagt sig och di kunde gå till vårt hem igen”.

Stina Norling
Foto museets arkiv

Göran Jönsson minns

Pojkårens lek & allvar

Om du till äventyrs inte vet vem Göran Jönsson är, så vet du säkert/troligen vem hans far var – Råås toffelmakare, Wilhelm Jönsson. Göran, som efter många utlandsår återvänt till Näckrosgatan, minns väl pojkårens aktiviteter då kreativ leklust fick utlopp innan tonårstiden och vuxenlivets krav tog över.

En pigg och alert skolpojke från Råå spanar efter Stockholms sevärdheter.

I mars - april, när solen tittade fram, samlades killarna på Råå Södra skola vid skolväggen, den som vette mot Larssons kiosk, för att spela kula. Jag kommer ihåg tre varianter av spelet.

Pyramid, där det gällde att träffa en pyramid med tre kulor i botten och en på toppen. Den som byggt pyramiden plockade till sig alla kulor som samlats och fick sen lämna plats åt den som lyckades träffa prick. Den träffsäkre satte sig ner med ryggen mot väggen och byggde sin pyramid, så stabilt det nu bara gick. Och hoppades på kamraternas dåliga träffsäkerhet.

Gryta kallades den variant där det gällde att rulla ner så många kulor som möjligt i en rätt stor grund grop. Deltagarna kastar var sin kula och den vars kula hamnat närmst gropen får börja putta ner de satsade kulorna. Han får hålla på så länge som han träffar rätt, inkassera vinsten i grytan och låta nästa spelare fortsätta till dess att alla kulor hamnat i grytan. Gryta sågs inte som det mest avancerade slaget av kulspel.

Den tredje varianten hade nog inget namn, men spelet krävde ett riktigt jämt underlag av finkornig jord. En kula pressades ner i marken så att det bildades ett hål. Den som lyckades med bedriften att, utan att fösa, träffa hålet med en kula som stannade kvar, fick plocka åt sig alla satsade kulor. Även här fick den som lyckats komma närmst hålet börja.

När någon otursförföljd spelare hade tömt sin kulpåse på cementkulor uppstod ofta köpslående om att mot en dank eller glaskula få byta till sig ett antal av de billigare cementkulorna.

Mot väggen till gymnastiksalen stod flickorna och övade på att hålla så många bollar som möjligt i luften. Jag slutade aldrig att förvåna mig över hur de klarade att kasta och nästan samtidigt fånga bollarna. De liksom rann som ett vatten från deras händer upp mot väggen och sen tillbaka ner för att bollas upp igen.

Morotsgallring & makrillfiske

En bit in i maj var tiden då klassrummet flyttade ut till Pålstorpsgårdens morotsodling mellan Åkroken och Landskronavägen. Vi elever skulle utföra det tålamodsprövande och, i sanningens namn, rätt trista arbetet att gallra morötter. ”Moroten” var att få ihop en förstärkning till reskassan för sommarens Stockholmsresa.

Från Stockholm har jag inte så många minnen. Naturligtvis besökte vi kungliga slottet och Skansen och, när vi ändå var på plats, Gröna Lund. Det jag har tydligast minne av är den oändligt långa järnvägsresan hem till Råå. (Roligt att Göran hittade bilden från skolresan, här kan många f d Rااungdomar känna igen sig).

Det dyker upp ett minne från en valborgsmäss någon gång på fyrtiotalet, H P (Harry Perborn), i spetsen för en skara från Råå Sjöscoutkår, dyker upp i vår trädgård och hälsar våren välkommen med sång i hopp om att få ett bidrag till scoutkårens båtar. Om det handlade om de sista betalningarna på Två Liljor eller inköp av en annan båt skall jag låta vara osagt. Det är många år sedan och jag var inte så gammal. Det som bitit sig fast i minnet är dramatiken som följde när musikanterna fick jobba hårt i mörkret för att hitta det bidrag som far kastat ner och som missat den som insamlingsbössa utlagda scoutmössan.

Sommarlovet, med bad, oftast på Ängarna, och inköp av diverse nödvändigheter i någon av de välförsedda gulmålade kioskerna, var en enda lång lycklig räcka av soliga dagar. Dock avbruten av potatisplockning. Åter på en av Pålstorpsgårdens åkrar. Här gällde att hålla undan så att traktorn med potatissprätten slapp vänta när den kom på sitt varv. Rättaren höll koll på dem som inte hann med. Flyttade på pinnarna som markerade gränsen mellan plockarna, gjorde noteringar i sin svarta bok över lagens prestation. Anteckningar som sen låg till grund för hur mycket som skulle lämna Emgårds börs och betalas ut till plockarna som stod i en lång rad i hans trädgård och väntade på lön för mödan.

En sommardag gick larmet att Råå hamn var full av makrill. Vid Timmerprodukters brygga kokte vattnet. Hade jag haft tillgång till en stor håv hade familjens

Råå Södra skolas Stockholmsutflykt 1951. Gustaf och Ossian Råviks klasser.

makrillbehov varit tryggat för lång tid. Nu fick jag nöja mig med att dra upp dem en och en. De som hade reda på sig kunde berätta att det var jagande tonfisk som hade drivit in makrillen i hamnen. Detta fiske gav mig viss upprättelse som metare. Tidigare hade jag visats ut till hönsgården med de mörtar som jag då och då stolt bar hem från Råån. Mor hade ingen förståelse för mörten som matfisk.

Drama i Eskets djungel

Jag råkade ut för ett otrevligt avbrott i det härliga sommarlovet den gång jag begett mig till Esket för att leka Tarzan i det rep som var upphängt i backen nedanför vattentornet. Det var lätt nog att svinga sig ut i repet, men att avsluta gungandet i rätt ögonblick var inte fullt så enkelt. Jag släppte taget om repet just när det var som längst ner till marken. Nerslaget var föga elegant. Resultatet, en bruten handled.

Med rätt eller orätt var tilltron till vanföreanstalens läkare begränsad. Mor beslöt att konsultera en erkänt skicklig man i Vallåkra. ”Blixten” (Råås taxichaufför) anlitades och i hans Volvodroska gick färden till Vallåkra. Gubben konstaterade att ett ben var brutet och ett förskjutet. Armen blev spjälad och lindad och sen blev det tåget hem till Raus station. Jag har inget klart minne av konvalescenstiden, men uppenbarligen visste mannen vad ha gjorde för armen läkte som den skulle och jag har inga men efter händelsen. Inte heller har jag fått höjdskräck.

Lekplats - Näckrosgatan

Ofta samlades Näckrosgatans ungar för att spela brännboll. Spelarnas skicklighet var varierande. En del kunde träffa bollen med ett runt racket, medan vi andra fick hålla oss till det breda flata. Här fanns ingen segregering mellan pojkar och flickor. När lagen skulle tas ut var det skicklighet och inte kön som räknades. Så var det också på höstkvällarna när det var tid för rymmare och fasttagare. Då var nog den största meriten att vara utrustad med en fembatteriers stavlampa i stället för de vanliga med två eller tre batterier.

Alla i gatan var nog inte så glada åt att ha oss rännande i trädgårdarna på jakt efter det perfekta gömstället. Men jag kan inte minnas att det uppstod några värre konflikter. En gång vet jag dock att en granne, Gösta Jönsson, som bodde på Näckrosgatan 3, blev lite sur när han kom ut i trädgården på det nya årets första dag. Hans grönmålade trägrind satt inte på sin vanliga plats. Den låg platt på hans gräsmatta, trädd över flaggstången. Här hade de stora pojkarna i gatan visat prov på stor uppfinningsrikedom.

Jag tror att det var Gösta Jönsson som bar ner en trädgårdsbänk till hörnet där Näckrosgatan mynnade i Landskronavägen. Där samlades gammal som ung under vackra sommarkvällar. De äldre bytte nog nyheter, skulle jag tro. Vi barn tittade på de bilar som då och då passerade. Tävlade om vem som hade turen att få den finaste och med det bästa märket. ja, så skrev vi förstås upp bilnummer. De med A var väldigt mycket ovanligare än de med M och skattades därför högt.

När Landskrona BoIS hade mött HIF på Olympia och fått klå var det ingen hejd på glåporden från gubbarna på bänken när landskronapubliken var på väg hem.

Lådbilsrally på Landskronavägen

I dag kan man stå länge och fåfängt vänta på att det skall bli möjligt att korsa Landskronavägen för att ta en promenad ner till stranden. Annat var det då jag och kompisen Örjan Kronvall använde vägens släta betongbana som tävlingsplats för

våra hemmagjorda segelförsedda bilar. Tävlingsbilarna var gjorda av ett stycke plywood med fyra balsahjul och försedda med vikingasegel. Det var långt mellan de bensindrivna bilar som störde oss i vår lek på huvudleden mellan Göteborg och Malmö.

De bilar, med stomme av Svenska Sockerfabriks AB lådor, som vi konstruerade och försåg med underrede från före detta barnvagnar, samsades utan problem med övriga fordon. På vintern kunde de sen konverteras för att som kälkar susa nerför Nebbans branta backe.

När det hade snöat, töat och sen frusit var Kattegattsgatans backe perfekt att åka spark utför. Vi samlades med så många sparkstöttingar som kunde uppbådas utanför redaktör Larssons hus vid backkrönet. Vi körde in dem i varandra till ett imponerande tåg och susade utför. Vi kom väl inte riktigt fram till smedjan vid Ostindiegatan. Men kanske ändå, backen var väl nog mycket brantare på den tiden?

Lite tidigare på året, när det var skördetid för sockerbetorna, var åter Landskronavägen en uppskattad lekplats. Ja, uppskattad av oss killar, inte så uppskattat av de kuskar vars betlass vi gjorde vårt bästa för att brandskatta, när de var på väg ner till Råå Södra för vägning och omlastning för vidare transport till sockerbruket.

Lycka var det, när en vänlig kusk på ett lass med foderbetor hivade av några stora betor till oss pågar som sen skar till de härligaste lyktor med röda kinder. Var tog stearinljusen vägen, undrade säkert våra mödrar.

Göran Jönsson

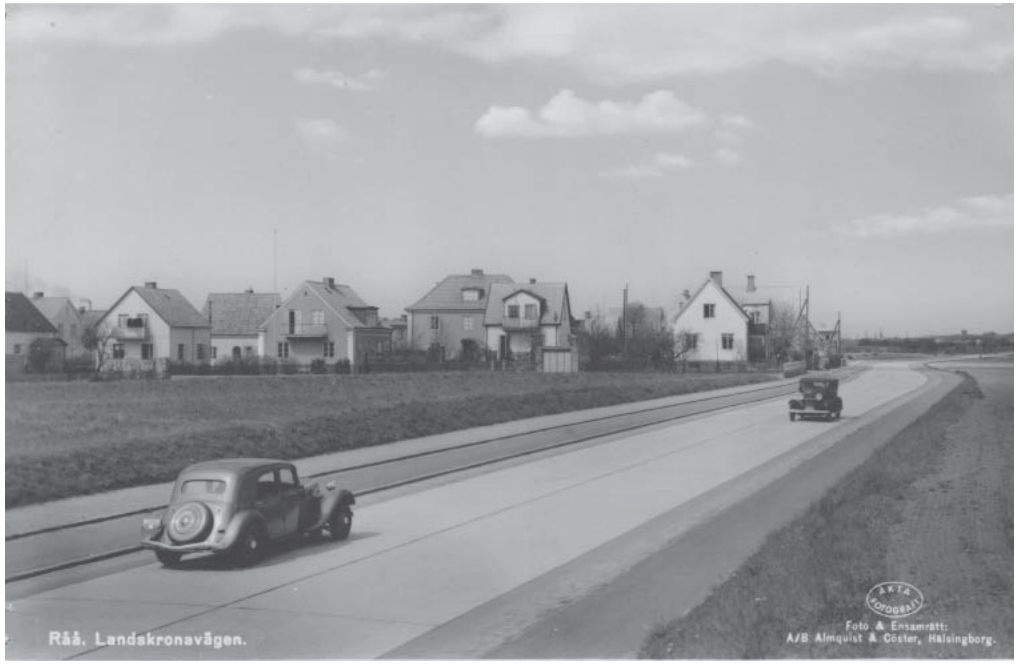

Lådbilsrally på Lanskronavägen? Inte omöjligt när man ser den glesa trafiken från den tid då Örjan Kronwall och Göran Jönsson ”ägde” körbanan.

Pest och Pina

Pandemin är ett ord som vi fick lära oss för några år sedan, då både Fågelinfluensa och Svininfluensa hotade oss. Experter hade säkert använt ordet redan då Hongkonginfluensan spreds över stora delar av världen på 1960-talet. Farsoter, som breder ut sig över stora områden är återkommande och föräldragenerationens berättelser om unga syskon, som i början 1900-talet, dog i Engelska och Spanska sjukan är vi många som hört.

Ordet *pandemi* låter lite elegant avståndstagande och visst med ny medicins forskning och med massvaccinationer har de senast årens hotande scenarier hållits i schack.

Det finns däremot inget förskonande i ord som *Digerdöd, Pest* och *Kolera*. De orden signalerar bara pina och elände. Digerdöden som drog fram under 1300-talet skördade stora mängder offer. Den tidiga renässansens konst och litteratur har försett oss med skakande bilder och berättelser. I skolan fick vi läsa om svartråttorna som kom med skepp söderifrån och spred smittan via sydskånska hamnar. Råå Läge var den danske kungens mark och här fanns ingen fast bosättning.

Pesten 1710. Som om det inte var nog med krig mot Danmark började pesten att härja först i Helsingborg 1710 och sedan spridas till närområdet.

Råå Lägen var glest befolkat, här fanns bara drygt tjugo hushåll men nådde smittan en person i hushållet spreds den till övriga medlemmar. En tredjedel av husen stod öde in på 1720-talet.

Inom Raus socken anlades särskilda pestkyrkogårdar. För Raus, Påstorps och Örby byar och Råå fiskeläge valdes ett område vid Råån, ca 150 m öster om Raus Kyrkogård.

Koleran 1850. Hösten 1850 kom koleran till Sydsverige via Malmö. Smittan sägs ha haft asiatiskt ursprung och kommit med fartyg till Lübeck.

Enligt vår lokala historia kom kolerasmittan till Råå genom två dumdristiga unga män som besökte släktingar i Malmö. En av ynglingarna lär ha rört vid en död anförvant men karskt deklarerat vid hemkomsten att ”kolera smittar inte”. Dagen efter insjuknande han och nästa dag skulle han bli den förste på Råå som dog. Så berättar Harry Perborn.

Råå isolerades, Helsingborgs landsförsamling och Raus ordnade så att Rååborna kunde köpa och sälja varor under kontroll.

Hösten 1850 hade 58 personer insjuknat och 27 avlidit. Sjukdomen kulminerade i oktober och till slut hade 33 personer avlidit.

Redan i augusti 1850 planerade man för en kolerakyrkogård och det blev snabbt bestämt att den skulle anläggas på Råå Sand. Ett par år senare inhägnades kyrkogården med stenmur men den raserades 1893 då församlingen avhystes från kyrkogården av kronlänsman Sjöström. Varför?

Idag har kolerakyrkogården fått campare in å knutarna men det stora träkorset visar ännu vägen.

Stina Norling

Efter årsmötet 2013 ser Råå Museiförenings styrelse ut så här:

Marianne Wittgren, ordförande
Gunilla Kittel, sekreterare
Ingrid Högberg, medlemsregister
Göran Liljeqvist,ledamot
Ulf Swanstein, ledamot
Inga-Lena Stelzer, suppleant
Hans-Ingvar Green, vice ordförande
Bengt Magnemark. kassör
Rolf Jonasson, ledamot
Hans-Olof Ohlsson, ledamot
Inger Thede, ledamot

INFO-SIDAN

Öppettider hösten 2013 – våren 2014
Från 2 oktober – 4 december öppet onsdagar 17–19
Onsdagen 15 januari 2014 – 23 april öppet onsdagar 17–19

Filmsöndag blir det 27 oktober- då visar Lars-Berne Mårtensson filmer om två av våra stora Råå-profiler Eric Björck och Harry Monroe kl 14, Museet är öppet 13-16 och vi bjuder på kaffe.

Höstlovskul onsdagen den 30 oktober kl 11.00 – 15.00

Julskyltningssöndag den 25 november bjuder vi in till Öppet hus, en tradition som startade 2010 och som blivit mäkta populär. Du kan frossa i pynt och klappar på vår fyndrika Julmarknad, du kan köpa värmande kaffe och goda bullar och här finns fiskdamm för barn. Öppet mellan 13.00 och 18.00. Fritt inträde.

Onsdagarna 27 november och 4 december har vi fri entré, bjuder på värmande glögg och ger dig chans en att göra fler fynd på vår Julmarknad.

Annandag jul är den traditionella ”hemvändaredagen”.
Här samlas gamla och nya Råå-bor, här möter man gamla vänner, minns tillsammans och tittar på den klassiska Råå-filmen. Glögg ingår i entréavgiften, 50:– för icke-medlemmar.
Museet är öppet 13.00 – 16.00. Filmen visas kl 14.00.
Kom gärna i god tid.

Sportlovskul onsdagen 19 februari kl 11.00 – 15.00

Årsavgift/Medlemsavgift 150:–

Entréavgift är 50:– för vuxna, för studerande med CSN-kort 40:– Fri entré för barn och ungdom upp till 18 år. Skolklasser från Helsingborgs kommun har specialavtal.
Guidade grupper – öppet hela året efter tidsbeställning. Guidning beställs hos Siv Olsson 042-2626 88 eller info@raamuseum.se
Skolklasser – hela året efter tidsbeställning.
Guidning beställs hos Mona Green 042-20 43 44 eller m.g@green-hydro.se alt info@raamuseum.se
Betala gärna med kort

Råå Museum för fiske och sjöfart
Hamnplan/Museiplan, 252 70 Råå
Tel 042-26 11 31 Bankgiro 5601-4681
E-post info@raamuseum.se
Web www.raamuseum.se

MUSEITIDNINGEN

Redaktör: Stina Norling, Mellangatan 2, 25270 Råå. Tel 042-26 03 56.
Redigering: Cal Åström.

Höstmötet

Dags för ett nytt intressant höstmöte i Raus Församlingsgård, ingång från Kielergatan

Torsdagen den 31 oktober kl 19.00

Entré inklusive god förtäring 40:–

Kvällens föredrag:

De danska judarnas flykt över Öresund 1943

Vikens Sjöfartsmuseum har haft en välbesökt utställning denna säsong om de dramatiska händelserna i oktober 1943; de danska judarnas flykt över Öresund.
Carl-Johan Jargenius har lagt ner mycket tid på att samla kunskap till utställningen och har byggt upp en modell över de nordvästskånska flyktinglinjerna. Han kommer till oss och berättar i ord och bild om hur våra kustsamhällen påverkades av de danska judarnas flykt för 70 år sedan.
Det blir säkert en upplevelserik afton som även väcker Rååminnen till liv.

Carl-Johan Jargenius.
Foto Sven Wittgren.

Pingvinpress Grafiska AB 2013